

Aan
De minister van Financiën van Curaçao

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

Datum
29 augustus 2024
Ons kenmerk
Cft 202400107
Pagina
1/8

Uw kenmerk

Bijlage
2

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp
Reactie op de tweede uitvoeringsrapportage 2024

Geachte heer Silvania,

Op 15 augustus 2024 ontving het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) de uitvoeringsrapportage (UR) van Curaçao over het tweede kwartaal van 2024. Met dit schrijven ontvangt u de reactie van het Cft op de tweede UR.¹ In bijlage 1 van deze brief vindt u een nadere uitleg en cijfermatige onderbouwing bij deze reactie.

Oordeel

Curaçao realiseert in het eerste halfjaar van 2024 meer belastingbaten dan begroot, dat is positief. Op basis van de tweede UR 2024 acht het Cft het risico aanzienlijk dat de baten uit de vergunningenfees voor kansspelaanbieders in 2024 niet volledig worden gerealiseerd. Ook ontbreekt nog altijd de nadere uitwerking van de oplossing voor de financiële problematiek van het Curaçao Medical Center (CMC). Het Cft spoort Curaçao aan om beide punten te verwerken in de ontwerpbegrotingswijziging (OBW) 2024, alvorens deze aan de Staten aan te bieden.²

Het Cft constateert opnieuw dat de toelichtingen in de UR onvolledig zijn en dat de kwaliteit ervan achterblijft. Hierdoor is het voor het Cft niet op alle punten mogelijk om cijfermatige ontwikkelingen goed te beoordelen. Het Cft verzoekt u met klem om dit in de volgende UR te verbeteren.³

Toelichting

Realisatie baten

De tweede UR 2024 toont een voorlopig overschot van ANG 106 miljoen op de gewone dienst, voornamelijk door hogere belastinginkomsten. Curaçao gaat voor het hele jaar uit van een overschot op de gewone dienst van ANG 19 miljoen.

Curaçao realiseert tot en met het tweede kwartaal ANG 998 miljoen aan baten, ANG 107 miljoen meer dan in dezelfde periode van 2023. De hogere realisatie komt vooral voort uit hogere baten uit de omzetbelasting, de invoerrechten, de afvalstoffenbelasting, en de inkomstenbelasting. Op basis van de realisatiecijfers tot en met april 2024 verhoogde Curaçao de belastingraming in de OBW 2024 van ANG 1.672 miljoen naar ANG 1.683 miljoen.

Risico baten uit de kansspelvergunningenfees

Curaçao realiseert tot en met het tweede kwartaal 2024 ANG 12 miljoen lagere 'andere baten' dan begroot. De belangrijkste oorzaak hiervoor is de lagere realisatie van de 'overige vergunningen- en registratierechten'. Hieronder vallen zowel de vergunningsrechten op basis van de Landsverordening op de Kansspelen (LOK) als de vergunningsrechten voor de exploitatie van casino's. Deze baten lopen circa ANG 19 miljoen achter op de begroting.

In de UR worden deze verschillende baten niet nader gespecificeerd, waardoor het Cft niet kan beoordelen welke vergunningsrechten precies achterblijven ten opzichte van de begroting. Het Cft herhaalt zijn verzoek aan Curaçao om de realisatie van beide typen vergunningsrechten toe te lichten en wordt ook graag geïnformeerd over de laatste stand van zaken van het wetgevingstraject van de LOK.⁴ Indien noodzakelijk dienen de voor 2024 begrote baten via een wijziging van de begroting naar beneden te worden bijgesteld.

Risico uitwerking van de CMC-oplossing

Bij de vastgestelde begroting 2024 adviseerde het Cft een voorziening te treffen voor de uitstaande lening van het land bij het CMC.⁵ Dit is tot op heden niet gebeurd. In zijn advies bij de OBW 2024 concludeerde het Cft dat ook de oplossingsrichting voor het structurele exploitatietekort bij het CMC grotendeels niet is verwerkt.⁶ Curaçao verleende in het tweede kwartaal een voorschot aan het CMC voor in 2023 verleende zorg aan onverzekerden en deed een deelbetaling voor in 2018 en 2019 gemaakte transitiekosten, maar de verdere uitwerking van de eerder gepresenteerde oplossingsrichting ontbreekt vooralsnog. De volledige financiële verwerking van de oplossingsrichting voor het CMC zal vermoedelijk leiden tot een significante verhoging van de lasten.

Begrote afschrijvingen en rentelasten

Het Cft merkt op dat de realisatie van de afschrijvingen en de rentelasten op de gewone dienst afwijkt van de begroting. Het Cft herhaalt zijn verzoek om te beoordelen waarom deze lasten afwijken van de begroting en zo nodig in de OBW 2024 wijzigingen door te voeren.

Kapitaaldienst en Roadmap 'verlaging schuldquote'

Op de kapitaaldienst realiseert Curaçao ANG 5 miljoen aan kapitaalverstrekkingen en deelnemingen. Het land licht dit niet nader toe. Het Cft verzoekt Curaçao deze post in de derde UR 2024 alsnog toe te lichten.

Het Cft uit zijn twijfels over het realiteitsgehalte van de investeringsagenda en de financiering hiervan op de kapitaaldienst. Het land realiseert tot en met het tweede kwartaal 2024 ANG 23 miljoen aan investeringen en is voor ANG 50 miljoen aan verplichtingen aangegaan. Curaçao begroot in dezelfde periode ANG 58 miljoen aan nieuwe leningen om de investeringen te financieren, maar heeft nog geen nieuwe leningen afgesloten.

Curaçao heeft zichzelf tot doel gesteld de schuldquote te verlagen naar 55 procent van het bruto binnenlands product (bbp) en kondigde daartoe aan in het najaar van 2024 een Roadmap 'verlaging schuldquote' te presenteren. Hierin worden de meerjarige investeringsagenda, de liquiditeitsprognose en de financiering van de investeringen verder uitgewerkt. Het Cft gaat ervan uit dat dit zal leiden tot een realistische begroting op de kapitaaldienst en verzoekt het land te worden geïnformeerd over de status van deze Roadmap. Het Cft biedt aan om met het land in gesprek te gaan over de opzet van de Roadmap en zal dit punt agenderen voor overleg.

Verbeterplan Ontvanger

In zijn reactie op de eerste UR 2024 verzocht het Cft om het plan van aanpak te ontvangen waarin de maatregelen worden uitgewerkt naar aanleiding van de interne audits door de Stichting Overheidsaccountantsbureau (SOAB) bij de Ontvanger, en om periodiek over de voortgang geïnformeerd te worden.⁷ Het Cft heeft vooralsnog geen nadere informatie ontvangen en roept Curaçao opnieuw op deze informatie beschikbaar te stellen aan het Cft.

Vervolg

Het Cft adviseert u om het risico dat de baten uit de vergunningenfees voor kansspel aanbieder in 2024 niet volledig worden gerealiseerd, te adresseren in de OBW 2024 alvorens deze aan de Staten aan te bieden. Ook verzoekt het Cft u de uitwerking van de eerder gepresenteerde oplossingsrichting voor de financiële problematiek van het CMC te verwerken in de OBW 2024. Daarnaast gaat het secretariaat van het Cft graag met uw ministerie in gesprek over het verbeteren van de kwaliteit en de informatiewaarde van de UR.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

Drs. L.M.C. Ongerling

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De voorzitter van de Staten van Curaçao
De minister-president van Curaçao
De secretaris-generaal van het ministerie van Financiën van Curaçao

Bijlage 1: Uitleg en cijfermatige onderbouwing

In tabel 1 is de realisatie weergegeven van de gewone dienst voor de tweede kwartalen van de jaren 2022-2024. Daarnaast zijn de raming van Curaçao voor het tweede kwartaal van 2024 volgens de vastgestelde begroting 2024 en de OBW 2024 weergegeven.

Tabel 1: Overzicht realisatie gewone dienst (in miljoenen ANG)⁸

	2e UR 2022	2e UR 2023	2e UR 2024	VB Q2 2024	OBW 2024
Baten	869	890	998	901	1.933
Belastingen	813	828	914	823	1.683
Schenken en subsidies	10	4	19	3	20
Andere baten	46	58	64	76	189
Kansspel vergunningenfee LOK	0	0	-	-	40
Lasten	746	777	891	890	1.914
Beloning van personeel	206	214	269	272	505
Goederen en diensten	50	65	90	78	271
Afschrijving vaste activa	35	34	35	46	91
Interest	31	35	35	54	118
Subsidies & Overdrachten	179	191	220	192	422
Sociale zekerheid	246	240	242	249	499
Andere uitgaven	0	0	0	0	9
Resultaat	123	113	106	11	19

Bron: tweede uitvoeringsrapportages 2022-2024, vastgestelde begroting 2024 en ontwerpbegrotingswijziging 2024 van Curaçao.

Baten

Curaçao realiseert tot en met het tweede kwartaal 2024 ANG 998 miljoen aan baten, ANG 107 miljoen meer dan in 2023 en ANG 96 miljoen meer dan begroot in de vastgestelde begroting 2024. Met de OBW heeft het land de voor 2024 geraamde baten naar boven bijgesteld tot ANG 1.933 miljoen, door een verhoging van de belastingraming.

De belastingbaten vallen opnieuw hoger uit dan begroot, dankzij verbeterde belastingcompliance en economische groei. Vooral de inkomstenbelasting, de omzetbelasting en de afvalstoffenbelasting zijn hoger dan begroot. De winstbelasting blijft achter ten opzichte van de raming.

Lasten

Curaçao realiseert tot en met het tweede kwartaal van 2024 ANG 891 miljoen aan lasten, ANG 114 miljoen meer dan in 2023 en nagenoeg gelijk aan de vastgestelde begroting 2024. Met de OBW verhoogt Curaçao de totale lasten voor 2024 tot ANG 1.914 miljoen, voornamelijk door hogere subsidies en overdrachten (ANG 10 miljoen) vanwege vergoeding van de zorg voor onverzekerden en de door het Curaçao Medical Centre (CMC) gemaakte transitiekosten.

De lasten voor goederen en diensten en subsidies en overdrachten tot en met het tweede kwartaal zijn hoger dan begroot. Curaçao stelde deze lasten met de OBW 2024 niet bij, waardoor het risico bestaat dat Curaçao in 2024 boven begroting uitkomt. In de VB 2024 en OBW 2024 zijn rentelasten opgenomen voor de liquiditeitssteunlening van ANG 911 miljoen. Het land ging hierbij uit van een rentepercentage van 5,1 procent. Dit rentepercentage kan met terugwerkende kracht vanaf januari 2024 nog worden aangepast, als de oplossing voor de ENNIA-problematiek definitief is. Een verandering van het gehanteerde rentepercentage heeft een significante impact op de rentelasten.

Kapitaaldienst

In tabel 2 is de realisatie weergegeven van de kapitaaldienst voor de tweede kwartalen van de jaren 2022-2024. Daarnaast zijn de raming van Curaçao voor het tweede kwartaal van 2024 volgens de vastgestelde begroting 2024, en de OBW 2024 weergegeven.

Tabel 2: Overzicht realisatie kapitaaldienst (in miljoenen ANG)⁹

	2e UR 2022	2e UR 2023	2e UR 2024	VB Q2 2024	OBW 2024
Ontvangsten	34	34	35	104	191
Afschrijvingen en waardevermindering	35	34	35	46	91
Te ontvangen aflossingen	0	0	0	0	15
Aangegane geldleningen	0	0	0	58	72
Reserves en voorzieningen	0	0	0	0	0
Herfinanciering liquiditeitssteun	0	0	0	0	0
Uitgaven	13	12	40	94	210
Investerings	4	4	23	25	133
Kapitaalverstrekingen	0	0	5	0	0
Aflossingen geldleningen	8	8	12	69	77
Aflossing liquiditeitssteun	0	0	0	0	0
Saldo	21	22	-5	11	-19

Bron: tweede uitvoeringsrapportages 2022-2024, vastgestelde begroting 2024 en ontwerp-begrotingswijziging 2024 van Curaçao.

Curaçao begroot voor 2024 ANG 133 miljoen aan investeringen. Tot en met het tweede kwartaal realiseert het land hiervan ANG 23 miljoen en bedragen de aangegane verplichtingen voor investeringen ANG 50 miljoen. Daarnaast realiseert Curaçao ANG 5 miljoen aan niet begrote kapitaalverstrekkingen, zonder verdere toelichting.

Tot en met het tweede kwartaal 2024 heeft Curaçao ANG 12 miljoen afgelost op ontvangen leningen, terwijl voor deze periode ANG 69 miljoen was begroot. Het Cft constateert een aanzienlijke afwijking tussen de realisatie en de begroting, wat toegeschreven wordt aan de raming van de aflossingen in de begroting. Aflossingen zijn nauwkeurig per maand te begroten. Dit soort afwijkingen zouden niet op mogen treden.

In de OBW neemt Curaçao ANG 72 miljoen op voor aangegane geldleningen. Volgens informatie van het Cft is de mogelijkheid om in 2024 nog een beroep te doen op de lopende inschrijving inmiddels verlopen. Het Cft adviseert het land om hierover in overleg te gaan met Nederland.

Financieel beheer

In de tweede uitvoeringsrapportage (UR) is de rapportage van 8 mei 2024 van de 'Roadmap naar een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening Curaçao' opgenomen. Deze rapportage geeft per deeltraject inzicht in de beoogde resultaten, de reeds gerealiseerde resultaten en de knelpunten. Het Cft constateert dat ten opzichte van de vorige rapportage van 8 februari 2024 het aantal deeltrajecten met dreigende vertraging is toegenomen omdat deeltraject elf niet meer conform planning loopt. In totaal dreigen acht van de elf deeltrajecten te vertragen, een deeltraject is reeds vertraagd.

In juli 2024 uitte het Cft in een brief aan de Raad van Ministers (RvM) van Curaçao zijn zorgen over de voortgang van de Roadmap. Het Cft riep de RvM op om de Roadmap als centrale maatregel voor de verbetering van het financieel beheer tot topprioriteit te bestempelen, maar ontving tot op heden nog geen reactie op deze oproep.

Tekortcompensatie en schuldpositie

Het voorlopig overschot op de gewone dienst, ANG 106 miljoen, bedraagt 1,7 procent van het bruto binnenlands product (bbp).¹⁰ Het Cft acht Curaçao in staat een structureel overschot van minimaal 0,5 procent van het bbp te realiseren waarmee invulling wordt gegeven aan de wettelijk vereiste tekortcompensatie.

De totale schuldpositie van Curaçao is afgenomen van ANG 4.221 miljoen ultimo 2023 tot ANG 4.094 miljoen per het einde van het tweede kwartaal 2024.¹¹ De schuldquote komt daarmee uit op 64 procent van het bbp.¹² De schuldquote toont een dalende trend, als gevolg van schuldaflossing en de groei van het bbp.

Kenmerk
Cft 202400107
Blad
7/8

Liquiditeitspositie

Het saldo liquide middelen aan het einde van het tweede kwartaal 2024 bedraagt ANG 253 miljoen. Dit is een toename van ANG 29 miljoen ten opzichte van de stand ultimo 2023 (ANG 223 miljoen).

Collectieve sector

Conform artikel 24 van de Rft dient Curaçao jaarlijks te rapporteren over de uitgaven-, ontvangsten-, tekort- en schuld cijfers van de collectieve sector. Curaçao heeft nog niet definitief gerapporteerd over de cijfers van de collectieve sector voor de jaren 2021 en 2022.

De collectieve sector voor de jaren 2023 en 2024 had uiterlijk op 1 april 2022 vastgesteld moeten zijn.¹³ De collectieve sector voor de jaren 2025 en 2026 had uiterlijk op 1 april 2024 vastgesteld moet zijn.

In zijn advies bij de ontwerpbegroting 2025 verzocht het Cft Curaçao om de ontbrekende rapportages zo spoedig mogelijk aan te leveren. Door het ontbreken van deze rapportages kan het Cft niet vaststellen of er sprake is van een (dreigende) overschrijding van de (wettelijk gemaximeerde) rentelastnorm en kan het zich geen oordeel vormen over het voldoen aan de criteria voor het aangaan van nieuwe leningen.¹⁴

Bijlage 2: Eindnoten

---

¹ Op basis van artikel 18 van de Rft reageert het Cft op de tweede UR 2024. Het toetsingskader voor de beoordeling van de UR wordt gevormd door de Rft aangevuld met de aanwijzing die de Rijkswinsterraad op 12 juli 2019 heeft gegeven aan het bestuur van Curaçao en die op 24 november 2020 is bijgesteld. Staatsblad 2019, 279, Besluit van 12 juli 2019, houdende het geven van een aanwijzing aan het bestuur van Curaçao tot aanpassing van de begroting 2019, rekening houdend met de in artikel 15 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten genoemde normen. Bij besluit van 24 november 2020, nummer 2020002389, is bevestigd dat de aanwijzing na het Kroonberoep in stand blijft maar alleen nog zal bestaan uit het naleven van de aflossingsovereenkomst tussen het Algemeen Pensioenfonds Curaçao (APC) en het land Curaçao, waarbij het land zo mogelijk aanvullende aflossingen zal doen uit overschotten op de gewone dienst in de komende jaren.

² Het Cft adviseerde op 26 juni 2024 bij de OBW 2024 van Curaçao. Deze OBW is nog niet aan de Staten aangeboden ter vaststelling.

³ Cft, kenmerk Cft 202400061, Reactie op de eerste uitvoeringsrapportage 2024, d.d. 29 mei 2024.

⁴ Cft, kenmerk Cft 202400061, Reactie op de eerste uitvoeringsrapportage 2024, d.d. 29 mei 2024.

⁵ Cft, kenmerk Cft 202400029, Advies bij de vastgestelde begroting 2024, d.d. 1 maart 2024.

⁶ Cft, kenmerk Cft 202400071, Advies bij de ontwerpbegrotingswijziging 2024 van Curaçao, d.d. 26 juni 2024.

⁷ Cft, kenmerk Cft 202400061, Reactie op de eerste uitvoeringsrapportage 2024, d.d. 29 mei 2024.

⁸ In deze tabel is sprake van afronding op hele ANG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

⁹ In deze tabel is sprake van afronding op hele ANG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

¹⁰ Bij deze berekening is uitgegaan van een voorlopig bbp voor 2024 van ANG 6.385 miljoen, ontleend aan CBCS, Economic Bulletin June 2024, d.d. juni 2024.

¹¹ Beide standen zijn afkomstig uit de tweede UR 2024.

¹² Bij de berekening van de schuldquote is uitgegaan van een bbp voor 2024 van ANG 6.385 miljoen, ontleend aan CBCS, Economic Bulletin June 2024, d.d. juni 2024.

¹³ Artikel 23 van de Rft.

¹⁴ Artikel 15 lid 1 sub c en Artikel 16 lid 4 van de Rft.